HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]משום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר [ב]בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ור׳ חנינא חד אמר בפני ב׳ וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא [ג]עד א׳ נאמן באיסורין אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה [ד]ואין דבר שבערוה פחות מב׳ בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי כדר״ל דאמר ר״ל [ה]עדים החתומים על השטר [ו]נעשו כמי שנחקרה עדותן בב״ד ורבנן הוא דאצרוך והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ורבי חנינא חד אמר בפני שנים וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ורבא מאי טעמא לא אמר כרבה אמר לך מי קתני בפני נכתב לשמה בפני נחתם לשמה ורבה בדין הוא דליתני הכי אלא דאי מפשת ליה דיבורא אתי למגזייה השתא נמי אתי למגזייה חדא מתלת גאיז חדא מתרתי לא גאיז ורבה מ״ט לא אמר כרבא אמר לך א״כ ניתני בפני נחתם ותו לא בפני נכתב ל״ל ש״מ בעינן לשמה ורבא בדין הוא דליתני הכי אלא דא״כ [ז]אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ורבה מי דמי התם ידעינן הכא בפני התם אשה לא מהימנא הכא אשה מהימנא התם בעל דבר לא מהימן הכא בעל דבר מהימן ורבא אמר לך אטו הכא כי אמרי ידעינן מי לא מהימני וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי

חתימה

משום עיגונא אקילו בה. להימניה לשליח: **האי קולא היא.** בתמיה: **דאי מצרכת תרי.** למימר לשמה תו לא מצי בעל לערער השתא אתי ומערער ואוקי חד לבהדי חד: **כיון דאמר מר.** לקמן (דף ה:): **בפני כמה נותנו.** שליח זה לאשתו ואומר בפניהם בפני נכתב בפני שנים וכו׳: **מעיקרא מידק דייק.** השליח כשמקבלו מיד הבעל ויודע בו שברצון מגרשה ולא יבא ויערער עוד ואי נמי עורר אינו נאמן דודאי דק במילתא שפיר: **נעשה כמי שנחקרה עדותן בב״ד.** דלא חציף איניש לזיופי: **אתי למיגזייה.** דלא יאמר כולהו. ואמרינן לקמן (שם) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **חדא מתלת.** תיבות כגון בפני נכתב לשמה: **גייז.** דזימנין דלא אמר אלא בפני נכתב: **חדא מתרתי.** כגון בפני נכתב: **לא גייז.** וממילא שיילינן ליה אי נכתב לשמה ואמר אין אי נמי סתמא [ח](לשמה) קא מסהיד. ומיהו בפ״נ ובפני נחתם אצרכוה דכתיבה וחתימה בעינן לשמה וכיון דכל חדא מילתא באפי נפשה היא לא גייז: **א״כ.** דטעמא משום קיום הוא בפני נכתב למה לי: **ורבא בדין הוא.** דלא בעי למימר נכתב: **אלא.** משום הכי אצרכוה: **דא״כ.** דלא אמר נכתב: **אתי לאיחלופי כו׳.** דמוכחא מילתא דלקיומי אתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי בחד מיקיימי אי אתי חד סהדא ואמר מכיר אני כתב ידי העדים: **התם.** גבי קיום שטרות יודעים אנו שזה כתב העדים הוא דקאמרי: **הכא בפני קאמר.** [ט]ולא קא מוכחא מילתא: **הכא אשה מהימנא.** אם הביאה גט לחבירתה ואמרה בפ״נ מהימנא כדתנן בפ״ב (לקמן דף כג:) אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעליהן כו׳: **בעל דבר.** אותו שמוציא השטר והשטר שלו: **הכא בעל דבר מהימן.** האשה עצמה מביאה את גיטה ממדה״י בתורת שליחות כגון דאמר לה בעלה אל תתגרשי בו אלא בב״ד ובלבד שתהא צריכה לומר בפ״נ ובפני נחתם וכו׳ בפ״ב (שם): **אטו הכא כי אמר יודע אני מי לא מהימן.** הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא הוא אי אמר יודע אני בחתימת ידי העדים מי לא מהימן דמה לי בפני מה לי יודע אני וכיון דהכי הוא אי לאו דמצרכינן נמי אכתיבה דתיהוי היכר בין גיטין לשטרות אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא לקיימינהו בעד אחד: **מאן האי תנא.** דמתניתין:

אי

אפילו נכתב לשמו פסול לגרש בו לר׳ מאיר כדאמרינן בריש כל הגט (לקמן דף כד:) [א] כתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה וקאמר בגמ׳ קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מגרש מוקי לה [ב] כר׳ אלעזר ולא כר״מ [ג] משום דבעינן שיהא מוכיח מתוך עדי החתימה הי מינייהו מגרשה ובסמוך בעי לאוקומי מתני׳ כר״מ ואפילו לרבי אלעזר צריך עדי מסירה שידעו שעשאו הבעל שליח וליכא [ד] ואור״י דהא דאצרוך רבנן הכא היינו כדי שלא יערער הבעל ויאמר שכתבו הסופר כדי להתלמד והוא החתים עליו עדים שהוא לא היה בקי לשמה: **האי קולא הוא חומרא הוא.** בריש האשה רבה (יבמות דף פח.) גבי מתוך חומרא שהחמרת עליה בסופה דפריך לא לחמיר ולא ניקל ומשני משום עיגונא אקילו בה רבנן [ה] לא שייך למיפרך האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת לה תרי ובא בעלה מותרת לחזור כדאמרינן התם והשתא בחד תלא מזה ומזה דהתם זימנין דלא אפשר לתקן כשלא ראה אלא אחד שהיה מכיר שהוא בעלה ואפילו היו שם הרבה מי יביאם בכאן להעיד אבל כאן יכול לשלחו בשנים: **חד אתי בעל מערער ופסיל ליה.** יש לפרש דפסיל ליה ממש אע״ג דלא מהימן וליכא אלא לעז בעלמא מיפסל וא״ת א״כ מאי ס״ד דמהני בפני נכתב כיון דאכתי איכא לעז וי״ל דס״ד דמהני דרוב פעמים לא יוציא שיסבור שלא יאמינוהו ומיהו אי מפיק ליה מיפסל ולמאי דס״ד הא דקתני אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו קאי נמי אהמביא גט ממדה״י ומשני מידק דייק ולא אתי בעל לערער ואפי׳ אם יערער לא יאמינוהו וליכא לעז כלל ומיהו אין נראה לר״י לפרש כן שיהא פסול משום לעז בעלמא כיון דקים לן שהוא כשר ועוד מדלא תנן ברישא המביא גט ממדה״י אם יש עליו עוררין וכו׳ כדקתני בסיפא ונראה לפרש ופסיל ליה היינו שיאמינוהו ללעז [ה] אבל מ״מ הגט כשר: **אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא.** וא״ת כיון דאין צריך לומר בפני נכתב אלא משום איחלופי אמאי פסיל בריש פ״ב (לקמן דף טו.) בפני נכתב חציו אחרון טפי מחציו ראשון וי״ל דבחציו ראשון יש בו שם האיש והאשה והזמן שהוא עיקר הגט מינכר מילתא ולא אתי לאיחלופי: **הכא בפני.** אבל [י]ידעתי אין מועיל וטעמא דכשאמר בפ״נ ונחתם דייק טפי דמרע אנפשיה טובא כשאמר בפני נעשה הכל והוא לא ראה מכשיאמר ידעתי וא״ת ואמאי לא מהני ידעתי לרבה כמו לרבא על כרחך משום דלרבה הוי טעמא משום לשמה ואכתי תיקשי רבה מ״ט לא אמר כרבא דמפ׳ טעמא משום קיום ויועיל ידעתי וצריך בפני נכתב דלא אתי לאיחלופי ואור״י דמכח מתני׳ דבריש פ״ב (לקמן דף טו.) דקתני אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר משמע ליה לרבה דידענו לא מהני [ו]: **אטו כי אמרי ידענו מי לא מהימני.** פי׳ בקונטרס הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא מה לי בפני ומה לי יודע אני [ז] משמע שרוצה לומר דשליח מהימן כי אמר יודע אני והא דנקט כי אמרי ידענו לשון רבים ולא אמר כי אמר ידעתי משום דאשלוחין דעלמא קאי ולעיל לא בעי למימר ידעתי איכא בינייהו דלא בעי למינקט אלא הנהו דלמר צריך ולמר לא צריך [ח] אבל תימה הוא דבכל דוכתי נקט לרבא בפני נחתם לאו דוקא ועוד אי בחד נמי מהני ידעתי היכי קאמר רבא ברפ״ב (לקמן דף טו.) [ט]אפילו הוא ואחר מעידין על חתימת עד שני פסול [י] דאי לא הוה אלא האי שליח דמכיר שתי חתימות הוה כשר והשתא משום דלא אחד מהשוק לסייעו בחתימת שני יפסל אע״ג דבקונטרס פי׳ התם דהיינו הא דפריך ליה רב אשי מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכולי דיבורא כשר [יא] וכו׳ מ״מ אין סברא כלל שהיה רבא טועה בכך ונראה דידעתי לא מהני אפילו לרבא עד שיאמר בפ״נ ונחתם משום דדייק טפי כדפירשנו והכי מפרש ר׳ משולם אטו כי אמרי ידענו שנים מעלמא שקיימו גט זה מי לא מהימני והואיל ומהני בזה קיום דמהני בשאר שטרות [יב] אתי לאיחלופי [יג]: **כיון דאילו אמרי ידענו כו׳.** וקושיא דאשה ובעל דבר לא חש לתרץ דלא שכיח דמייתי גיטא וכי מייתי עד כשר אתי לאיחלופי: **מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי חתימה לשמה.** וא״ת למאי דמסקינן דרבה אית ליה דרבא [יד] נוקי מתני׳ כרבי אלעזר והוי בפני נכתב משום לשמה ובפני נחתם משום שאין עדים מצויין לקיימו ודוחק לומר דכולה הך סוגיא וגם רב אשי [טו] דאמר לקמן ר׳ יהודה היא איירי למאי דס״ד מעיקרא וי״ל דרבה אף לפי המסקנא בעי חתימה לשמה כיון דידענו לא מהני דאי מהני לפי המסקנא תיקשי רבה מ״ט לא אמר כרבא וליכא למימר הא דלא מהני ידענו היינו משום איחלופי דהא כיון דצריך לומר בפני נכתב משום לשמה לא אתי לאיחלופי [טז]:

דתנן

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פ״ג מה׳ עדות הל׳ ו סמג עשין קט טוש״ע ח״מ סימן מו סעיף לא בהגה״ה:

מסורת הש״ס

א) [יבמות פח.], ב) [לקמן ה:], ג) [לעיל ב: וש״נ], ד) [שם וש״נ], ה) כתובות יח:, ו) [עי׳ תוס׳ כתובות כח. ד״ה קיום], ז) [לקמן טז:], ח) ס״א אינו, ט) ס״א וקא מוכחא מילתא, י) בדפו״ר הגירסא: ידענו, ועי׳ מהרש״א מהרש״ל מהר״ס,

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה האי כו׳ לא שייך למפרך. לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים כיון דסמכינן על סברא דדייקא דבעלה מת ממילא לא שייך שיבוא ולא אתי לידי חומרא ושאני הכא דאף דסמכינן דהשליח אומר אמת מ״מ שמא יבוא בעל ויערער בשקר. וה׳ יאיר עיני:

מוסף תוספות

א. היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין. רשב״א. ב. בעדי מסירה. רשב״א. ג. דאמר עדי חתימה כרתי אפי׳ גדולה לא מצי לגרש. תוס׳ הרא״ש. ד. ולר׳ אלעזר בעינן שיהא מוכיח לעדי מסירה הי מיניהו מגרש כמו לר״מ בעדי חתימה. דלקמן בפ׳ בתרא אהך מתני׳ דב׳ ששלחו ב׳ גיטין נותן שתיהן לזו ושתיהן לזו מוקי לה בגמ׳ דלא כר׳ אלעזר דהא לא ידעי עדי מסירה בהי מינייהו מגרשא ואע״פ שהשליח אומר בעלה של זו עשני שליח כיון דאין כאן הוכחה לעידי מסירה. תוס׳ הרא״ש ועע״ש וברשב״א שכתבו ליישב דעת רש״י באופנים שונים. ה. ושמא מתוך כך לבן של בנ״א נוקף ותמנע מלינשא. ריטב״א. ו. בחתימה, אפי׳ בשנים, אלמא בעינן נמי חתימה לשמה ולהכי לא מהני ידענו. תוס׳ הרא״ש. ז. ולא חייש רבא לטעמא דדייק טפי כשאומר שראה. תוס׳ הרא״ש. ח. אבל בלשון שמועיל למר, ולמר אינו מועיל, בהא לא איירי. תוס׳ הרא״ש. ט. [אהא ד]תנן לקמן ׳בפני נכתב כלו ובפני נחתם חציו, פסול׳, ואמר רבא עלה. רשב״א. י. מ״ט, אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא, וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא. רשב״א. יא. והשתא איכא חד בהדיה, פסול. רשב״א. יב. כי אמר נמי עד אחד בפני נחתם. תוס׳ הרא״ש. יג. בשאר שטרות. תוס׳ הרא״ש. יד. דאין עדים מצויין לקיימו. תוס׳ הרא״ש. טו. דבתרא הוא ודאי שפיר הוה ידע מסקנא דשמעתא דרבה אית ליה דרבא ואמאי דחיק. רשב״א. טז. והשתא ניחא דכולה הך סוגיא שייכא למימר אפי׳ לפי מסקנא דשמעתין. תוס׳ הרא״ש.

פסקי רי״ד

אזלא כותיה: ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא: ע״א נאמן

פסקי רי״ד (המשך)

באיסורין. פי׳ שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ועל השחיטה וניקור הגיד והחלב: אימור דאמרינן ע״א נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא. פי׳ איסורא דחלב בתוך חתיכה גופה הכא איתחזק איסורא פי׳ איסורא דא״א והוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. פי׳ דיליף דבר דבר מממון הכא כתיב כי מצא בה ערות דבר וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה דהתם בידו לתקנם לפיכך נאמן עליהן ע״א: ומהדר בדין הוא דקיום שטרות נמי לא ליבעי תרי כר״ל דאר״ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב״ד פי׳ ולזיופא לא חיישינן דלא חציף איניש לזייפו ורבנן הוא דאצרכוה פי׳ למיחש למילתא משום א) דאיכא דמשכח לזה כתוב כגון שנכתב לשם בני עירו כו׳ כדאמרן לעיל: ומשום עיגונא אקילו בה רבנן. הקילו להאמין ע״א לבדו: האי קולא הוא האי חומרא הוא. פי׳ דאי מצרכת לה תרי למימר בפני נכתב לא אתי בעל ומערער חד אתי בעל ומערער ופסול ליה ואוקי חד להדי חד ואוקי איתתא אחזקתה: כיון דאמר מר לקמן בשמעתין בפני כמה יתננו לה ר׳ יוחנן ור׳ חנינא חד אמר בפני ב׳ וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מדקדק ולא אתי לאורועי אנפשיה. פי׳ מתחלה הוא מדקדק לקבלו מיד הבעל ונודע שברצונו מגרשה ובכשרות נכתב ונחתם הילכך הימנוה רבנן כבי תרי וכיון דאמר בפני נכתב איקיים גיטא ואי אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה: ולרבא דלא חייש לאין בקיאים לשמה וטעמא הוא לפי שאין עדים מצויין לקיימו לימא בפני נחתם ותו לא בפני נכתב למה לי. פירוש שמאחר שהצריכוהו לומר בפני נכתב ש״מ דטעמא הוא לפי שאין בקיאים לשמה כרבה: ומהדר דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא בע״א. פי׳ אי הוה אמר בפני נחתם ותו לא הוה מוכחא מילתא דלקיומי שטרות קאתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי מיקיימו בחד דאמר אני מכיר חתימתו מש״ה אטרחוה דלימא נמי בפני נכתב דלא ליתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דהתם לא מסהדי אכתיבה דשטרא כ״א על החתימה:

א) לכאורה זה יתכן לעיל גבי מימרא דרבה אבל הכא הכוונה דרבנן מ״מ חששו לזיופא וצ״ע.